

POSTANOWIENIE

3 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Widło

na posiedzeniu niejawnym 3 października 2023 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa Syndyka masy upadłości M.K.
przeciwko P.C., K. spółce akcyjnej w W. i D. spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej P.C.
od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z 30 kwietnia 2021 r., I AGa 369/19,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Pozwany P. C. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Wrocławiu z 30 kwietnia 2021 r., w sprawie z powództwa syndyka masy upadłości M. K. o zapłatę, zaskarżając ten wyrok w części, wnosząc o jego uchylenie w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Jako podstawę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania powołał art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., tj. oczywistą zasadność skargi kasacyjnej oraz wskazał na zagadnienie prawne dotyczące skutków odstąpienia od umowy ma tle art. 649⁴ § 1 k.c.

Sąd Najwyższy, zważył co następuje.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać szczegółowe i wyczerpujące argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Skarga kasacyjna może zostać uznana za oczywiście uzasadnioną tylko wówczas, gdy trafność jej zarzutów jest dostrzegalna od razu, na pierwszy rzut oka, bez przeprowadzania wnikliwej jurydycznej ich analizy. Chodzi więc o szczególne, kwalifikowane wypadki naruszenia prawa przez sąd drugiej instancji dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika, a więc chodzi o sytuacje, kiedy wyrok może być uznany za bezprawny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2003 r., V CZ 197/02, OSNC 2004, Nr 3, poz. 49). Skarżący powołuje oczywistą zasadność rzeczowej skargi ze względu na jego zdaniem oczywistą zasadność zarzutów naruszenia prawa procesowego i materialnego. Dotyczy to sposobu ustalenia zakresu wykonanych robót przez powoda podwykonawcę i sposobu obliczenia wynagrodzenia za wykonane roboty. W zakresie naruszeń procesowych podniósł, iż sąd dokonał nieprawidłowego pominięcia części materiału dowodowego, w tym opinii biegłych, nieprawidłowego oszacowania kwoty należności głównej, podczas gdy istniały realne narzędzia, przy pomocy których można było ustalić zakres wykonanych prac oraz zarzucił, że sąd sporządził uzasadnienie wyroku w sposób uniemożliwiający jego weryfikację, tj. naruszył art. 382 k.p.c. w zw. z 278 k.p.c., 322 k.p.c. w zw. z 382 k.p.c. i w zw. z 278 k.p.c. i 327¹ k.p.c.

Sformułował także pytania prawne dotyczące częściowego odstąpienia od umowy.

Skarżący uważa także, że w umowie o roboty budowlane świadczenie jest niepodzielne, co powoduje, że odstąpienie od umowy ma charakter *ex tunc*. Podniósł, że nie można było ustalić wynagrodzenia ryczałtowego za zakres wykonanych prac do chwili odstąpienia od umowy.

W świetle wskazanych zarzutów i użytych argumentów, brak jest wykazania oczywistej zasadności skargi oraz potrzeby udzielenia odpowiedzi na sformułowane zagadnienia prawne. Po pierwsze, skarżący kwestionuje ustalenia faktyczne którymi Sąd Najwyższy jest związany. Powołuje się ogólnie na naruszenie przepisów art. 382 k.p.c. i pominięcie dowodów z opinii biegłych przy ustalaniu stanu faktycznego. Sposób ustalenia i tok rozumowania przedstawiony przez sąd drugiej instancji nie budzi wątpliwości wprost i nie może być uznany w sposób oczywisty jako nieprawidłowy. Powód dochodził wynagrodzenia za wykonane prace elektryczne (ich część) za okres do czasu odstąpienia od umowy. Strony uzgodniły wynagrodzenie ryczałtowe. Wykazanie zakresu robót na podstawie domniemań faktycznych i faktów przyznanych przez pozwanego także nie może być uznane za oczywiście nieprawidłowe. Sąd oparł zakres wykonanych robót na protokołach odbioru z generalnym wykonawcą (spółką K. a członkami konsorcjum) oraz na podstawie pisma pozwanego 12 lipca 2015 r., wskazującego na zakres wykonanych robót. W tych okolicznościach Sąd miał podstawy do uznania za udowodniony zakres robót, bez potrzeby do sięgania opinii biegłych. Ustalenie wysokości wynagrodzenia na podstawie ryczałtów częściowych nie może być uznane za oczywiście nieuzasadnione w świetle przedstawionej w skardze argumentacji, dotyczących sposobu przeprowadzenia postępowania dowodowego. W zakresie zarzutów naruszenia prawa materialnego, także nie można uznać, że skarga jest oczywiście zasadna. W wypadku umowy o dzieło, czy w umowie o roboty budowlane w orzecznictwie dopuszcza się możliwość odstąpienia od niej ze skutkiem *ex nunc*. W sprawie niniejszej ustalony stan faktyczny wskazywał, że dokonane odstąpienie odnosiło się nie do całości umowy, lecz do jej części niezrealizowanej. O tym, czy odstąpienie od umowy o roboty budowlane wywołuje

skutek *ex tunc* czy *ex nunc*, oprócz okoliczności sprawy i woli składającego oświadczenie decyduje podzielność świadczenia.

Zgodnie z art. 379 § 2 k.c. świadczenie jest podzielne, jeżeli może być spełnione częściowo bez istotnej zmiany przedmiotu lub wartości. Świadczenie niespełniające tych wymogów – jest niepodzielne. Dla oceny, czy w konkretnym przypadku świadczenie wykonawcy robót budowlanych jest podzielne, pomocne może być również stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z 14 marca 2002 r. (IV CKN 821/2000). Zgodnie z nim, podzielność świadczenia wykonawcy zachodzi wówczas, gdy przy jego spełnianiu częściami, występują kumulatywnie dwie przesłanki. Po pierwsze, zachowany musi być bez istotnej zmiany przedmiot świadczenia, co oznacza, że poszczególne części muszą mieć wszystkie istotne właściwości całego świadczenia. Po drugie, wartość świadczenia nie może ulec istotnej zmianie.

Podzielność świadczenia w umowie o dzieło czy umowie o roboty budowlane przyjął Sąd Najwyższy w orzeczeniach: z 19 marca 2004 r. (IV CK 172/03, OSNC 2005, Nr 3, poz. 56 z 16 listopada 2005 r., V CK 350/05, wyroki Sądu Najwyższego z 14 listopada 2008 r., V CSK 182/08, z 4 czerwca 2009 r., III CSK 337/08, nie publ., z 9 września 2011 r., I CSK 696/10, OSP 2012, z. 7-8, poz. 78, z 28 stycznia 2011 r., I CSK 315/10, z 13 marca 2013 r., IV CSK 508/12, LEX nr 1347888, z 30 marca 2017 r., V CSK 260/16, z 29 listopada 2018 r., IV CSK 378/17. Przedmiot świadczenia w postaci obiektu budowlanego jest w umowie o roboty budowlane, co do zasady niepodzielny, ale samo świadczenie może być podzielne w tym sensie, że częściami może być realizowane i rozliczane (wyrok SN z 27 lipca 2016 r., V CSK 631/15).

Takie ułożenie stosunku które zakłada możliwość realizacji i odbioru robót etapami, z których każdy jest odrębnie częściowo finansowany wskazuje na podzielność świadczenia. W sprawie niniejszej dodatkowo przewidziano regulację mechanizmu umownego na wypadek odstąpienia od umowy. Strony miały określone obowiązki: opuszczenie budowy przez wykonawcę, dostarczenie dokumentacji projektowej, doprowadzenie placu budowy do porządku i sporządzenie inwentaryzacji dotychczas wykonanych prac, według stanu na dzień odstąpienia od umowy.

W związku z tym, odstąpienie od umowy o dzieło (odpowiednio o roboty budowlane), może wywierać skutek *ex nunc* a nie *ex tunc* (por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 września 2011 r., I CSK 696/10, OSP 2012, nr 7-8, poz. 78, wyrok Sądu Najwyższego z 19 września 2018 r., I CSK 578/17).

Jak ustaliły sądy *meritii* z okoliczności sprawy wynikało, że ziściły się przesłanki do odstąpienia przez powoda od umowy podwykonawczej. Powód mógł żądać od pozwanego P. C. gwarancji zapłaty (art. 649¹ § 1 w zw. z art. 649⁵ k.c.), a w sytuacji nieuzyskania żądanej gwarancji zapłaty w wyznaczonym terminie, nie krótszym niż 45 dni, był uprawniony do odstąpienia od umowy ze skutkiem na dzień odstąpienia (art. 649⁴ § 1 k.c.). Odstąpienie od umowy z powodu odmowy ustanowienia gwarancji zapłaty powoduje ustanie praw i obowiązków obu stron w zakresie niewykonanej jeszcze części stosunku obligacyjnego, wywołuje więc skutek *ex nunc* (postanowienie SN z 26 sierpnia 2020 r., III CSK 33/20). Może także dotyczyć umowy o roboty budowlane. W sprawie istniały podstawy do przyjęcia podzielności świadczenia, rozważania dotyczące sytuacji niepodzielności świadczenia określone w zagadnieniu prawnym miałyby wyłącznie hipotetyczne znaczenie. W sprawie powód realizował prace elektryczne.

Biorąc pod uwagę te wszystkie okoliczności nie można uznać, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona oraz że występują na tle sprawy istotne zagadnienia prawne do rozstrzygnięcia.

Z tych względów w przedmiocie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania orzeczono, jak w treści postanowienia (art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c.).

[SOP]

[ms]

